

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Cautela Confessarii Pro Foro Sacramentali Occasione
Decretorum S. M. Alex. VII. Innoc. XI. Et Alexandri VIII. ...**

Matthaeucci, Augustín

Francofurti Ad Moenum, 1711

§. XIV. Contractus emptionis, & venditionis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40684

Item A. esse expugnatam, protestatur Paulo id negante, se certo scire: quoniam obstante, Paulus spondet decem aureos Urbem non esse expugnatam; Petrus sponsonem acceperat, & vincit; quaritur, an in consensu possit eos decem aureos recipere, & restituere?

Resp. Affirmat Diana *tr. 4. de Ludo res. sol. 75. to. 6.* Coord. juxta regulam, quod volenti, & consentienti nulla fit iniuria, neque dolus: sibi, & suae pertinaciae Paulus imputet aureorum jacturam. Consentunt Quilici, & Sanchez id permittentes in poenam temeritatis Pauli durissima frontis.

Negat Poncius ubi supra eum Card. de Lugo *num. 19.* ratio est, quia Petrus certus de expugnatione, & spondens, quod Civitas sit expugnata, non vendit Paulo pro decem nummis, quos hic spondet, si Civitas sit expugnata, nisi jus ad decem alios nummos, quos ipse Petrus spondet se daturum, si Civitas non sit expugnata; sed tale jus, supposita certitudine expugnationis, non valet tantum, quam decem nummi, quos Paulus spondet, ergo non servatur aequalitas. Nec obstat, quod Paulus putet tanti valere; quia Petrus certus omninè de expugnatione, scit omninò, quod non valet tanti, & se non exponit periculo perdendi; ergo non potest vendere Paulo jus ad decem nummos (quos Petrus est certus se non perditurum) & pro illo accipere jus certum ad nummos, quos Paulus spondet. Pater à pari de vendente gemma, quam certo scit esse falsam, quam non potest vendere emptori, non credenti esse falsam, tanto pretio; quanto venderetur, si non foret

falsa; ratio est, quia in tali venditione, & emptione non servatur aequalitas, & iustitia. Quam sententiam in praxi amplectimur.

Ad rationem Dianae dicitur, quod licet in hujusmodi sponsonem non interveniat fraus, & injuria, non propterea est licita, & iusta, quia Petrus videt, quod jus, quod pro decem nummis vendit Paulo, non tanti valet.

Illa Quilici, & Sanchez, non subsistit; aliàs idem dici posset de vendente gemmam falsam emptori, nolenti credere esse falsam. Tum quia poena imponi debet ab Iudice, non à quovis privato propria auctoritate.

Alii putant, Petrum posse lucrum sua conscientia retinere, quia praesumunt Paulum velle eos aureos donare; sed praesumptio sine fundamento statuitur, & nisi id certò constet, non est praesumendum; & maxime, dum res non est parvi momenti. Cesset itaque Petrus à sponsonem; & dum spondet, pretium receptum restituat.

§. XIV.

Contractus Emptionis, & venditionis.

80. **Q**uæritur, quid sit emptio, & venditio?

Resp. Emptio est contractus, per quem mediante pretio determinato dominium in rem aliquam acquiritur. Venditio vero est contractus, per quem mediante pretio determinato, alicuius rei in alterum transfertur dominium. Quare ad emptionem, & venditionem tria debent

desiderantur, quibus contractus perficitur §. 1. *Instit. de empt. & vendit. Consequens res, & pretium*: Per pretium intelligitur pecunia ut pecunia formaliter, hoc est, habens valorem taxatum à lege, vel Principe, ejus autoritate causa.

Per ly *determinato pretio* differunt à *permutatione*, in qua non datur res pro pretio, sed una res pro alia. Differunt à *cambio*, quia in hoc datur pecunia pro pecunia, & non res pro pecunia; Quòd si venderetur pecunia pro alia pecunia, adhuc distingueretur à *cambio*, quia in cambio datur pecunia formaliter, & non materialiter ratione materiae pro alia formaliter considerata; & in casu non venderetur pecunia formaliter, sed quatenus est ex tali materia, vel vetus, vel palchra. Poncius *cit. disp. §. 6. qu. 1. n. 1.*

Differunt à *donatione*, & *promissione gratuita*; quia pro re donata, aut sic promissa non datur pretium.

Differunt à *mutuo*, quia in mutuo pretium non confertur.

Differunt à *commodato*, quia in commodato non transfertur dominium in commodatarium, sicut per venditionem dominium transfertur in emptorem.

Differunt ab *Emphyteusi*, per quam non transfertur dominium directum rei, sed tantum utile.

Differunt à *locatione*, quia per hanc non dominium, sed tantum usus rei locatae transfertur.

71. *Quæritur. Petrus emit equum à Paulo, cui solvit pretium, sed relinquit equum apud venditorem, interim equus perit: quæritur an pereat Petro emptori, vel Paulo venditori?*

Resp. Supposito cum Poncio *cit.* quòd venditio potest fieri absque actuali traditione rei emptæ (ad ejus enim naturam non necessario exigitur, ut res emptæ actu tradatur, sed quòd quantum est ex natura contractus transferatur Dominium rei datæ in emptorem, quòd transfertur statim, ac emptor venditori pretium rei tradit) quòd perit emptori, modò non contigerit ex culpabili negligentia venditoris: ratio est, quia res Domino perit: equus autem est Petri, in quem per venditionem fuit translatum aominium.

72. *Quæritur, quid requiratur, ut contractus emptionis, & venditionis sine iusti?*

Resp. Est necessaria æqualitas inter pretium, & merces; ubi hæc non servatur, læditur iustitia commutativa, quæ læsio ex sua natura obligat ad restitutionem; cum proprium dictæ iustitiæ sit univique tribuere suum jus, & æqualitatem inter partes servare. Duhamel *cit. tract. de iustitia, & jure dissert. 1. cap. 4.*

Advertendum tamen hic est quòd iustum pretium aliud est legale: illud nimirum, quòd lege aliqua positiva Principis, vel magistratus auctoritate determinatum est. Quòd est positum in indivisibili, à quo discedi non potest, nec à venditore augeri: cum obligatione restituendi excessum si etiam minimum supra id à lege taxatum acceperit, in quo mortaliter, vel venialiter peccat, juxta gravitatem, vel levitatem excessus. Hujusmodi pretium dici solet etiam legitimum, quia à lege dependet. De la Cruz *direct. cons. 7. pr. cept. qu. 3. num. 1.* Aliud au-

(Nnn) 3

tem

tem dicitur pretium naturale, (juxta nonnullos vulgare) quod communis hominum peritorum aestimatione constitutum est; nec consistit indivisibili, sed pro circumstantiarum varietate loci, temporis, copiae, & inopia mercium, & mercatorum variatur: ex copia enim mercium cum inopia emptorum pretium juxta peritorum judicium minuitur: copia verò emptorum cum inopia mercis pretium augetur ibid. De la Cruz, & Natal. *Alex. theol. moral. tom. 2. cap. 6. art. 5. reg. 1.*

83. Quare hoc intra limites justii pretii aliquam habet latitudinem: unde pretium dividitur in *summum, medium, seu moderatum, & infimum, seu piium*: Una enim, & eadem res potest justè vendi, & emi majori, & minori pretio justo, juxta doctrinam D. Thomæ 2. 2. *qu. 77. art. 1. ad 1. ibi: modica additio, vel minutio non videtur tollere equalitatem justitiae.* Propterea, si ulna panni habet pro pretio summo decem aureos, pro medio octo, pro infimo erunt sex; & quoniam quodlibet ex istis est pretium justum, poterit mercator eam justè vendere decem aureis, quamvis unj vendat pro octo, & alteri pro sex. Natal. *Alex. cit. & communiter DD.*

84. Quare emptor in rerum emptione peccat. I. Dum aliquos supposititios emptores subornat, qui pretium offerant longe minus justo, ad cogendum venditorem, ut ab ipso emptore pretium, quod obtulerit majus, sed infra infimum justum, accipiat. Idem *reg. 6.* & tenetur defectum restituere Venditori.

II. Dum scienter pro pretio mercium venditori monetam adulteratam, & de-

fectuosam dat, venditore ignorante defectum: Si autem ex ignorantia id faceret, existimans monetam esse legitimam, propter bonam fidem excusatur, quia si defectum agnovisset, eas non dedisset. Tamen, cum in notitiam veritatis devenit, tunc cessat bona fides, & tenetur damnum compensare illi, cui monetam dederit.

Nec excusare se potest, quòd talem monetam innocenter ab aliis receperit; id enim suo infortunio, aut imprudentie debet ascribere; non enim est justum, ut inde alii damnum reportent. *Mayol. sum p. 2. 7. praecept. qu. 1. art. 9. & Natal. cit. regul. 11.*

Hic observa, quòd moneta potest tribus modis adulterari. I. quoad substantiam, cum substituitur, aut permiscetur unum metallum pro alio. II. Quoad pondus quando decurtata cuditur, aut cusa raditur, & minuitur. III. Quoad formam, quando quis monetam justii ponderis cudit, apponendo effigiem, aut sigillum Principis, sed sine ejus assensu, ut apud eos loc. cit. Ad monetam enim legitimam tria hæc requiruntur, *ex l. 1. §. 1. ff. de contr. alt. empr. materia idonea, justum pondus, & auctoritas Principis.*

Nota item, quòd attondentes monetam, vel per aquam fortem subtilizantes tenentur restituere; tametsi attonderent solum exuberantes monetas, relinquentes eas cum justo pondere; eo quia excessus vel per errorem fuit appositus, vel quia Princeps voluit ex bonitate monetæ laudari. *Sylvester v. Falsarius.*

Pondera pariter, quòd eudentes monetas ex materia adulterina admiscendo metallum vilius nobiliori, tenentur ad damna

gemma illata reparanda restituendo pauperibus, si laesi sunt ignoti, Mayol. *cit.*

III. Dum pretio non proportionato emit gemmam ab eo, quae eam putat esse vitium: tunc enim emptor tenetur venditori indicare aestimabilitatem gemmae, vel augere pretium iuxta valorem illius. De la Cruz *cit. num. 14.* ubi observat, quod si in re esset virtus occulta, & latens, etiam peritos in arte, (nec communiter quaeritur ob illam virtutem, cognoscitur tamen ab isto emptore ob singularem scientiam, quam habet) non tenetur eam manifestare, vel augere pretium ob illam occultam virtutem: Quoniam iustum pretium rei attenditur ex utilitate in ordine ad usus communes hominum: sed haec res communiter, & secundum quoddam desertivum communi hominum aestimatur decem aureis; ergo decem aurei sunt pretium iustum. Ceterum, si tam vendens, quam emptor ignorarent lapidem esse gemmam, & emptor emerit ipsam a iusto pretio, tantquam si esset vitium: cognita, deinde veritate, deberet vel pretium augere, vel reddere gemmam, exigendo pretium prius traditum: Nam dominium non habet in gemmam, cum venditor non gemmae, sed vitii dominium in eam transtulerit.

85. Queritur, Titius scit pecuniam, quae in praesenti valet decem aureos, post octidies esse valuturum sex: petatur, an possit eam ab ignavo minutiori futura supra valorem pecuniae emere mercem, quae valeat decem?

Resp. Affirmative; quia non requiritur, quod pretium sit iustum, nisi pro tempore, quo res emitur. Poncius *cit.*

qu. 4. num. 13. De la Cruz *cit. ibid. conc. 2.* Soto *de just. & jur. lib. 6. q. 1. art. 2.*

Limitatur communiter, nisi magistratus data opera differat promulgationem legis de minuendo valore pecuniae, ut interea emptores scienter emerent pecuniis pro valore praesenti; quia sic committerent fraudem. Poncius *ibid. lege cap. sequenti. num. ... & supra cap. 21. num. 22.*

De peccato emptorum in rerum emptione commissio, an mortale sit, vel veniale, iudicandum est iuxta laesionem iustitiae; an scilicet graviter, vel leviter fuerit laesa.

86. Pariter Venditor in venditione mercium peccat. I. Si pretium alterat supra rationem iusti pretii, adeo ut non servetur aequalitas inter merces, & pretium. Ceterum mercatoribus ob curas, pericula, sollicitudines, & expensas, quas adhibent in mercibus conquirendis, & asportandis, (haec enim sunt pretio aestimabilia) licet rem pluris aliquando vendere, quam per se nudè valent, sed semper est servanda iustitia pretii. Abell. *sum. p. 2. tom. 2. cap. 4. sect. 7. s. 8.* Et pro qualitate excessus committitur iustitia gravis, vel levis cum obligatione pro foro interno restituendi, etiam sub poena peccati mortalis si excessus sit materia peccati lethalis: licet in foro externo quis non cogatur ad restitutionem, nisi defraudaverit ultra medium. Quilici *Confess. manud. q. 7. art. 3. n. 13.*

II. Si alterat merces vendendo rem vitiosam, & vilem pro bona, & pretiosa intermiscendo etiam mendacia, & perjuriam. Ita Tabernarius non potest addere vino generoso taxam aquae, quantum susti-

fufficit ad illud reddendum æquale vino ordinario, & illud vendere pretio vini ordinarii; quia tunc venderet aquam ad taxam vini ordinarii, & contra voluntatem emptoris, qui intendit emere vinum purum, & non lymphatum. Ideo contra voluntatem emit. Propterea venditor tenetur restituere pretium correspondens mensuræ aquæ. Quod procedit, etiam si vinum non esset servandum, sed statim bibendum Tambur. lib. 4. tract. 5. de empt. & vendit.

Ita emptori petenti pannum Hollandicum non potest pro eo vendere pannum Venetum; casu autem quod istud vendidisset, putans illud esse Hollandicum, deberet deinde cognito errore, emptorem monere, ut rescinderet contractum. Dum verò pannum consumperit, vel in vestes aptaverit, adeo ut illud non possit integrum reddere, debet venditor restituere excessum pretii: nam in eam dominium non habet, cum emptor sper hoc fuerit invitus.

§7. At petitur. *An venditor teneatur vitium rei venalis emptori aperire?*

Resp. Non semper tenetur, ut dum vitium est manifestum; at semper propter illud debet subtrahere de pretio, quantum oportet per D. Thom. cit. art. 3. apud d. Natal. Alex. reg. 14. ubi observat, quòd si subsit aliqua fraus (ut si vitium rei, licet sit manifestum, tamen ab emptore non ita facile deprehendi possit; vel si emptor protestetur se nolle emere rem vitiatam; aut venditor interrogatus de vitio rei, illud taceat, vel negaverit; vel eam, quasi vitio carentem etiam non interrogatus laudaverit, vel inter res non vitiosas ve-

nalem exposuerit,) tenetur ad emptoris arbitrium contractum rescindere; si res vendita tunc temporis sit in esse; vel supplere reddendo tantum pretii, quantum debebat propter vitium rei subtrahere.

III. Si utatur dolosis ponderibus, & falsis mensuris, ita ut aliquid modicum à singulis emptoribus surripiat. Ubi consideret Confessarius, quòd si parum surripiat ex defectu occasionis, quia scilicet non potest majora surripere, peccat mortaliter pro qualibet vice, propter intentionem mortaliter malam, sive ab uno, sive à multis exiguum quid accipiat, intendens paulatim inde magnam summam accumulare, & detinere. Ubi verò paulatim absque ea mala intentione parum surripit, peccat solum venialiter pro qualibet vice, sed, cum primum ille parva acceptiones attingunt, & complent notabilem quantitatem, peccat mortaliter illa ultima parva acceptione, quàm cupiditate victus advertit (vel debet advertere) unà cum prioribus componere notabilem quantitatem, sufficientem ad mortale. Ratio est I. quia Venditor, licet notabile damnum singularis non intulerit, nocuit tamen notabiliter toti Communitati, ut observavit Mayol. cit. art. 1. §. 1. II. quia acceptiones illæ sunt talis generis, ut priores cum subsequentibus continentur, & mortaliter unum efficiant cum notabili damno proximi: sicut dum quis in die jejunii plura pauca comedit, mortaliter peccat: hujusmodi enim comestiones collectivè sumptæ uniantur, & jejunium frangunt juxta decretum Alex. VII. in primo libro cap. 22. n.

Quia

Quiniam DD. observant, quod postquam venditor pervenerit ex illis parvis acceptationibus ad notabilem quantitatem, quævis deinde minima acceptio est mortalis propter continuationem mortalem cum illis.

Ceterum, ubi priores illæ acceptiones fuerint per interpolitam penitentiam retractatæ, aut restitutionem, antequam compleant notabilem quantitatem, tunc acceptio, vel detractio superveniens non continuatur præcedentibus, ut ibid. Mayol. sed videas supr. cap. 21. n. 1. & cap. proxime præced. n. 61.

IV. Si advertens rem esse multum commodam, & utilem emptori, pretium augeat supra justum: Nam alienum commodum vendentis dominio non subjacet; nec utilitas ex vendente, sed ex conditione ementis. Nullus autem potest vendere alteri, quod non est suum. Ita D. Thom. ubi supr. art. 1. Ceterum, si emptor vellet emere rem multum venditori necessariam, & venditor ex venditione aliquod damnum emergens, vel lucrum cessans pateretur, posset res carius vendi, quam valeat, ad compensandum illud damnum, dummodo fraus, & dolus absit. Ubi verò venditor, non rogante, & argente emptore, sed sponte quidpiam vendat, non potest augere pretium ob damnum, quod patitur, ut ex D. Thom. qu. 13. de malo art. 4. ad 14. Natal. Alex. reg. 2.

88. Quæritur. Petrus, rogante, & urgente emptor, huic vendit mensuram olei majore pretio, quam tunc valeat, ex quo non intendebat tunc eam vendere, sed servare usque ad tempus, quo probabiliter

Matthæi Causela Confess.

pluris erat valitura: petitur, an injustitiam committat?

Resp. Negativè juxta tex. in cap. Incivitate de usu.

Verum, ut advertit alleg. Natalis reg. §. tutius est abstinere ab augendo pretio, cum solum dubium est, an pluri, vel minoris merces sint valitura: tempore, quo mercator vendere illas proposuerat, ut constat ex eodem capite, in quo Alex. III. rescriptit: *Et ideo Civis iustitiam suam bene consulere, si à tali contractu cessarent, cum cogitationes hominum Omnipotenti Deo nequeant occultari.* Sæpè enim similibus cupiditas pecunie fugit, quod non debet.

89. Quæritur. Titius mercator Amicorum litteris ceriò instruitur magnam frumenti copiam brevi ex Hollandia hic Romam esse advehendam, id emptoribus celat, & proprium frumentum vendit pretio currenti, quod, illo adveniente, minuetur: petitur, an teneatur id ipsum emptoribus patefacere; & quatenus negativè: an injustitiam committat?

Resp. Ad utrumque negativè, ita D. Thom. cit. 2. 2. art. 3. ad 3. ibi: unde venditor, qui vendit rem secundum pretium, quod invenit, non videtur contra justitiam facere: si, quid futurum est, non exponat. Si tamen exponeret, vel de pretio subtraheret, abundantioris esset virtutis, quamvis ad hoc non videatur teneri ex justitia debito. Unde Du-hamel ubi supr. ex Cajetano ponderat in emptione, & venditione considerari pretium præsens, non præteritum, aut futurum: Quare justitia patet ex ipsa natura contractus rei, quæ in præsentem emittitur, cujus pretium debet esse præsens;

(Ooo)

nam

nam est quedam commutatio; ut rem meam tibi tradas, ergo equum est, ut pretium vicissim accipiam: quod autem majus, aut minus pretium postea sit futurum, necesse non est scire, aut dicere: sicut enim, si sciam pretium esse augendum, non mihi licet propterea carius vendere, ita nec minoris teneor vendere, cum scio pretium esse minuendum: nec mala fide ago, aut alium laedo, sed utor jure meo, cum tanti vendo, quanti valet nunc.

90. Quaritur; Parochus, vel: Beneficiarius aperit Confessario se vendidisse bona Parochia, & Beneficium. Quid Confessarius erit eis diciturus?

Resp. Interroget, an vendiderint ob tento beneplacito Apostolico, vel sine illo; & quatenus absque eo bona distraxerint: urgeat eos ad restituendum pretium, & recuperanda bona. Quoniam contractus alienationis bonorum Ecclesiarum tum immobilium, tum mobilium rectorum sine beneplacito Apostolico prohibetur expressè *extravag. Ambitiosus de rebus Eccles. non alienand.*

Significet pariter, quod sunt privati Beneficii, quorum bona alienaverunt, & ligati excommunicatione lata sententia, in d. *extravaganti* lata in alienantes, & bona alienata recipientes. A qua non excusantur, nisi adsit bona fides sincera, vel ignorantia facti probabilis, vel etiam juris in personis non adeo peritis, ut ex Riccio, & Nicolio tradit Monacellus *for. p. 2. for. 4. num. 8. rit. 14.* quae ignorantia non videtur supponenda cum dicto Parocho, & Beneficiario, cum ad eos spectet scire, quod possint, vel non circa bona Ecclesiastica. Vide Tridenti-

num *sess. 22. cap. 11. & sess. 25. cap. 11. de reform.*

91. At petitur. An ipse Confessarius possit eos ab incurſa excommunicatione absolvere?

Resp. Negative; nam absolutio dictae censurae est Papae reservata in Concil. Trid. *sess. 22. cap. 11. de reform.* Quinimmo, cum S. Congreg. Concil. quotidie committat Episcopis, ut absolvant excommunicatos propter alienationem rerum Ecclesiasticarum, ut apud dictum Monacellum, sequitur esse evidens, quod saltem ex praxi excommunicatio in Extravaganti implicitè sit reservata; Ideo Confessarius non potest in eorumdem absolutioe se ingerere, nisi consulendo, ut ad Sedem Apostolicam pro absolutioe recurrant, & petant illam, & dispensationem ad retinenda beneficia.

92. Quaritur. Titius vendit agrum Cajo, interea à Lelio movetur Cajo in iudicio super d. agro; in quo adversus Cajum obtinet sententiam in vigore cuius Cajo agro privatur, & acquiritur Lelio. Petitur, ad quid teneatur Titius venditor?

Resp. Teneatur de evictione, adeoque ad reddendum Cajo pretium, quod pro agro recepit. Cajo enim transiit in Titium dominium pecuniae implicita conditione, quod Titius rem suam, & non alienam ipsi venderet.

Ad quod est à Confessario cogendus, nec debet absolvi, nisi restituat, cum rem alienam retineat. Quinimmo Cajo potest Titium coram Iudice convenire, & illum ad reddendum officio Iudicis compellere.

Hinc nota, quod evictio est rei, quae

apud nos ex iuxta causa erat, ablatio ab alio domini, vel hypotheca jure, sine culpa nostra per Judicem facta, ita Gonzalez in 3. ut. 17. cap. ult. a. n. 5. Dicitur ab alio, ut cognoscatur, quod ut possessor possit de evictione agere, non sufficit, ut noverit rem esse alienam, oppignoratam, vel hypothecae subjectam, sed opus est, ut res in effectu sit ablata. Ponitur rei, quae apud nos erat ex iuxta causa, ut significetur, quod solum bonae fidei possessor agere potest de evictione, non vero possessor male fidei l. si feudum 27. cap. de vi. Nec competit emptori scienter rem alienam ementi. Nam tunc non potest conqueri tanquam a venditore deceptus: Sciens enim conditionem rei, eam cum suis qualitatibus emisse intelligitur. Additur domini, vel hypotheca jure, quod denotat emptorem posse de evictione agere, non tantum, quando res aliena ab eo auferatur, sed etiam quando reperitur hypothecae obligata. Additur per Judicem facta, quo ostenditur, quod non quavis amissio rei possessae parit actionem ad evictionem, sed ea tantum, quae sit Judice auctore, hoc est in iudicio, l. si pro re 22. §. 1. ff. de evict. Seu dum sententia Judicis pronunciat, rem pertinere ad petitorum l. mancipium §. ult. eod. tit. Quapropter, si res pereat, aut aliquo modo a possessore auferatur, non potest ab emptore de evictione agi, ut communiiter DD. apud d. Gonzalez n. 9.

93. Caterum tres casus excipiuntur, in quibus venditor de evictione non tenetur, & contra eum emptor non potest de evictione agere, ut in cap. si venditor, de empt. & vendit.

Primus est si tempore, quo lis emptori movetur, ipse non denunciaret venditori litem esse motam, ut rem defendat. Denunciatio autem fit, ipsum ad eum effectum citando, ut de lite mota ei juridice constet: Si venditor non inventatur, citatio facienda est in domo coram vicinia, & si decesserit, citandi sunt haeredes.

Secundus, si emptor tempore sententiae contumaciter ablit: hoc est, vel, quia citatus non venit ad sententiam, vel, quia legitimo tempore post sententiam non comparuit ad interponendam appellationem: Tunc enim sibi debet imputare, si contra se fuerit sententia lata.

Tertius est, Si emptor injustitia, & culpa Judicis condemnatur. Etenim tunc sententia ex malitia Judicis lata inter casus fortuitos numeranda est l. ad eos ff. mandat. Venditor autem, emptione celebrata, non tenetur de fortuitis periculis juxta gloss. in d. cap. v. legitimas sanctiones; quia tunc Judex facit litem suam, & ipse tenetur. L. filius familias, ff. de jud.

Extra istos casus venditor tenetur de evictione pro re evicta, nec debet tantum pretium agri restituere, verum etiam redlere sumptus, & meliorationes ab emptore in agro factas, ac expensas, quas emptor solvit in casu; quoniam aequitas, & justitia dicat, omne id esse ei restituendum, quod abest emptori propter evictionem. Videatur Gonzalez loc. cit.

94. Huc spectat etiam instruere Confessarium circa monopola, quae a Mercatoribus committi solent. Quare Mo-

nopolium est occulta machinatio, & conventio mercatorum ex pacto inter se conspirantium, ut ipsi soli certo pretio ab eis constituto merces emant, aut vendant. Monopolium cedit in Republica, & privatorum grave damnum: exercetur contra finem negotiationis, & commerciorum, ac ad communem inopiam inducendam: repugnat publicae fidei, Juri Gentium, & Civili ut constat ex l. *Invenimus C. de Monopol.*

Monopolium mercatores committunt
I. Si, ut res pretio inter se convento vendant, illas servant in tempus inopiae.

II. Si vi, vel fraude impediunt, ne alii merces ad locum afferant.

III. Si falsis rationibus expositis, & per subreptionem privilegium impetrent à Principe, ut ipsi soli has merces vendant legitimo pretio à Principe, vel Magistratu non constituto.

Licite utique alicui sine damno Republicae conceditur privilegium, ut ipse solum aliquid vendat: ut fit cum Typographo, prohibendo, ne alius librum ab eo impressum excudat: id enim sed in bonum Republicae, quia alias fortasse nullus vellet subire expensas libri imprimendi; quia timeret, ne statim recederetur ab aliis, & ita magnum damnum reportaret. Caterum non licet privilegium concedere pro rebus maximè necessariis, nisi alias urgeat maxima necessitas, & Princeps taxet pretium, ut per allegat. De la Cruz *dub. & conc. 2.* & Poncium *g. 5. num. 19.*

IV. Si quis praevidens, quod brevi pretium frumenti sit minuendum: quia per Hollandos mox magna copia addu-

cenda est, suppositiciis, falsisque litteris rumorem in vulgus spargat, naves perire, aut ab hostibus captas fuisse, ut hujusmodi mendacio pretium annonae, & frumenti augeatur.

V. Si quis tempore messis emit totum triticum, aut maximam ejus partem pretio vili, pro quo tunc vendi solet, ut postea omnes ab ipso cogantur carius emere. Caterum si alii emerunt sibi necessaria, licite emit, quod superest, ut postea tempore inopiae vendat etiam carius, sed pretio justo: Nam hoc est utile Civibus, eam tunc habeant merces tanquam in deposito pro tempore necessitatis, nec extra oppidum deferuntur. Ita De la Cruz *cit.*

Regula generalis est, ut quoties ratione monopolii fit excessus, aut defectus in pretio justo, restituendus est excessus. Atque ita Authores, & participes Monopoliorum, qui res ultra justum pretium vendiderunt, vel emerunt, tenentur excessum, & defectum restituere: vel illi, quos laeserunt, si illos noverint, vel si sint ignoti, pauperibus.

95. At quid, Si quis ignorans monopolium venderet res pretio currente, quod tamen supponitur esse supra justum, ut potè constitutum à fabricatoribus monopolii?

Resp. Quod, ablata ignorantia, tenentur ratione rei acceptae restituere excessum supra justum pretium, sed Monopolae debent restituere etiam ratione injustae acceptionis excessum pretii, etiam ab aliis reportatum, cum alii non restituunt, quia fuerunt causa damni illati. De la Cruz *allegat. Natal. Alex. reg. 7.*

96. Sed quid, si monopola convenerunt in pretio iusto rigoroso?

Resp. Poncius ibid. negat eos teneri ad restitutionem ullam, quia quamvis peccent contra charitatem (quia reducent multos ad emendum cum magno dispendio) tamen non laedunt iustitiam. Rotarius vero in apparatu Theol. moral. p. 2. cap. 7. sect. 4. num. 19. eos obligat ad restituendum, quia damnum notabile populis inferunt; nam plures emerent pretio medio, & infimo, & ideo ex ipsorum fraude minus habent.

97. Queritur, Cajus bona fide à Titio emit viginti aureis gemmam valoris triginta aureorum: secusa emptione, audit gemmam fuisse furio sublatam de domo Sempronii, cupiens gemmam vero Domino tradere, mediante tamen recuperatione pretii 20. aureorum: factis diligentibus furem non invenit, nec est spes inveniendi: proinde sub secundo naturali committit Petro Sacerdoti extra confessionem, ut accedat ad Sempronium, ut recognoscat, an re vera gemma sibi fuerit furio sublata; Petrus alloquitur Sempronium, qui instat, ut sibi gemma ostendatur, quam esse suam cognoscit, viginti tamen aureos non vult reddere, quia rem suam emere non vult, & protestatur, quod si Sacerdos eam sibi non tradat, eum reputabit habuisse manum cum fure. Hac Petrus referens Cajo, iste urgeat Petram, ut sibi reddat gemmam, ne & gemmam, & viginti aureos perdat: Petrus, an Sacerdos debeat gemmam Cajo, vel vero Domino tradere?

Resp. Supponendum, quod in casu Petrus non agit ut Confessarius, sed

ut merus amicus, & mediator; hinc dicendum, Petrum debere gemmam tradere Sempronio vero Domino; quia res ubicunque sit, semper clamat pro Domino: nec Cajo potest esse rationabiliter invitus, & tribuat suo infortunio, si debeat perdere viginti aureos, & furem invenire non possit, contra quem habet semper actionem pro illis rehavendis. Quinimmo praesumptione legitima censendus est consentire, nisi velit majus malum subire in existimatione suae famae in foro externo, in quo reputabitur ut fur, vel saltem, quod scienter gemmam à fure emerit, ad quod argumentum praebet, quod iusto pretio gemmam non emerit; debens scire, quod verus Dominus, licet aliquid de summa triginta aureorum potuerit ob necessitatem detrahere, non tamen tam excessivam diminutionem fecisset.

Nec Sacerdos tenetur cum periculo suae famae secretum naturale servare. Quando enim promittitur secretum servare, subintelligitur, nisi ex non revelatione esset innocens damnandus, vel ipse esset in necessitate mentiendi, vel aliquod grave scandalum oriretur, aut ipse deberet ex taciturnitate aliquod grave malum in vita, honore, vel rebus recipere, ita ex Alex. de Alex. Fagn. in 3. ad cap. Tua num. 47. de testam. ubi num. 44. ex D. Bonavent. in 4. sent. dist. 21. art. 2. q. 3. tradit, quod recipiens aliquid in secreto, tenetur revelare Superiori praecipienti, & iuramentum de non revelando est nullum, quia in praedictum veritatis, & obedientiae; sicut, qui juravit testimonium non dicere, iuramento non obstante testificari compelli-

tur, cap. *Insinuavit de rescrib.* & ideo in tali circumstantia, in qua agitur de iactura propria famæ, reputatur fundatissimè, quòd Petrus non voluerit, nec debuerit se obligare.

98. Sed quid, si secretò recepisset in Sacramento Pœnitentiæ?

Resp. Quòd tunc nullo modo potest secretum acceptum revelare, quia huiusmodi non scit, ut homo, sed tamquam Dei Minister, & majus est vinculum Sacramenti quolibet hœminis præcepto, & malo lubeundo, ut per D. Thom. 2. 2. q. 70. art. 1. ad 2. & ibi Fagnan. num. 38. & sequen.

99. Si verò sacramentaliter non confiteatur, concurrente una ex dictis circumstantiis ad secretum non tenetur. Nec obstat, quòd dixerit, *hoc dico tibi in confessione*; quia, ut ait Innocentius in cap. *Omnis de pœnit. & remis.* num. 7. Non est verum, quòd dicat in confessione, & Pœnitentiâ, ac ut Dei Ministro, sed solum petit consilium, vel auxilium modo secreto, sed extra confessionem sacramentalem; & hinc non intervenit sigillum confessionis, ut illud secretum revelare sit sacrilegium, quamvis peccet contra fidelitatem, si absque iusta causa, & urgente necessitate factum secretò receptum revelet.

§. XV.

Contractus Assuratiōnis.

100. **A**ssuratiō est contractus, quo quis ob pretium suscipit in se periculum rei alienæ, obligando se ad illius rei recompensationem, si res illa pe-

reat. De la Cruz direct. Conf. 7. præcept. 9. 6. art. 2. num. 1. Contractus iste iusto pretio factus, consideratis periculis, valet, quia illa periculi susceptio est pretio æstimabilis.

At petitur, quid necesse sit, ut huiusmodi contractus licitè celebretur.

Resp. I. requiritur, quòd assicurator habeat bona periculo exposita. II. Quòd Assicurator habeat bona, quibus possit facere compensationem rei, si pereat. III. Quòd Assicurator moneatur de periculis specialibus, quibus Navis V. G. est exposita, ut videat, an velit, & quantum petere possit pro pretio periculi rei, quod in se suscipit. IV. Quòd moneatur, etiam de quantitate, & qualitate mercium, quas assicuratur.

Hic advertit, quòd si Assicurator, qui assicuravit Navem onustam serico, directam Francisco Mercatori, non habet bona, quibus possit eidem Francisco compensare jacturam mercium, si navis pereat, non potest pro assuratiōne navis, quæ ad portum salva venit, recipere pretium pro assuratiōne, quia contractus ex parte Assicuratoris est fictus: nam reverà in se non suscipit periculum assuratiōnis, sed res semper manent sub eodem periculo: Unde contractus est injustus, & Assuranti injuria irrogatur, relinquendo ejus res eidem periculo expositas, quæ ab alio fortè assurarentur.

Nec potest illud pretium recipere pro periculo carceris, & aliarum vexationum, quibus se exponit; quia ista sunt accidentalia ad justitiam contractus, & Assurato inutilia.

101. At petitur. *Assurator habet bona*